

Concept Verkiezingsprogramma

CDA Hoogheemraadschap Delfland

[Titel]

[Foto of fotocollage]

CONCEPT

[nog illustraties, kaartmateriaal, links etc. toevoegen]

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
2. Veilig water	6
3. Schoon water	6
4. Voldoende water	8
5. Betaalbaarheid en organisatie	9
6. Duurzaamheid	10

[hier afbeelding van praktijk situatie, bijvoorbeeld eendjes voeren, kinderen op en rond het water]

CONCEPT

Inleiding

Hoosbuien, droogte, lange zomers, blauwalg, beregenen, lozing op het oppervlaktewater, zwemmen en varen. Het zijn allemaal zaken waar bewoners en het Hoogheemraadschap van Delfland ongemerkt met elkaar te maken hebben.

Het waterschap is Nederlands oudste vorm van een bestuur en internationaal geroemd. De noodzaak van samenwerking stond eeuwenlang voorop. Zonder samenwerking houdt niemand droge voeten de onze rivierendelta. Natuur, land- en tuinbouw, recreatie en bewoning komen steeds dichterbij elkaar en het veranderende klimaat eist intussen meer ruimte voor water.

Betere meetmethodes brengen meer afvalstoffen (medicijnresten b.v.) aan het licht en dit alles vraagt om een antwoord, meer dan ooit in samenwerking met inwoners maatschappelijke verbanden en overheden. Niet morgen, maar vandaag!

Nederland is een goed draaiende economie en ligt voor een groot deel onder de zeespiegel. Goed waterbeheer is van levensbelang. Daarom staat het CDA meer dan ooit achter de waterschappen.

Water is essentieel voor leven. Voor inwoners, ondernemers, bezoekers en voor de flora en fauna in onze regio. Ook voor de toekomst van onze (klein)kinderen en de wereld waarin zij leven, wil het CDA een goede waterbalans. Niet te veel water, waardoor we natte voeten krijgen, maar ook niet te weinig, waardoor het leven uit onze regio verdwijnt. Daarnaast is het van belang dat het water van goede kwaliteit is. Niet alleen voor het waterleven op zichzelf, maar ook voor ons drinkwater en het verbouwen van voedsel.

Waterschap is de samenleving

Het waterschap is geen geïsoleerd bestuurlijk orgaan dat zich alleen richt op haar kerntaken, zoals veiligheid, voldoende zoet en schoon water. Delfland geeft de kaders aan voor kerntaken en de realisatie en de inrichting daarvan gaat in samenspraak met de omgeving: inwoners, ondernemers, gemeenten, provincie, rijk, burgers, recreanten, agrariërs. Tot de kerntaken behoort het reguleren van de gevolgen van de klimaatveranderingen en bodemdaling. Denk hierbij aan meer neerslag, periodes van droogte, storm en de opwarming van de aarde. Meer dan voorheen is samenwerking en afstemming met gemeenten, provincies, bedrijfsleven en burgers absoluut noodzakelijk om maatregelen inzichtelijk en uitvoerbaar te maken.

Het CDA vindt het belangrijk dat de waterschappen open in de samenleving staan. Wij willen een waterschap dat ruimte geeft aan de deskundigheid en betrokkenheid van inwoners en ondernemers. Vaak hebben zij innovatieve kennis in huis en interessant initiatief. De CDA-fractie luistert naar belanghebbenden, stuurt op het juiste evenwicht tussen lange en korte termijn visie en doelen.

Kernwaarde en onze vier beloften

Rekening houden met huidige en nieuwe generaties bepaalt het handelen van CDA-fracties in het waterschapsbestuur. Zorg voor natuur en cultuur hoort hierbij. Democratisch waterbeheer is voor het CDA menens. Daarom doen we vier beloften:

1. Niet morgen, maar nu doorgaan met de uitdagingen vanuit de klimaatverandering.

Delfland is dé partner van gemeenten, provincies en kabinet als het gaat over klimaatadaptatie (veilig), circulaire economie (schoon water) en beschikbaarheid:

- Klimaatverandering gaat sneller dan verwacht. De extreme buien die voorspeld waren voor over 30 jaar, vallen nu al. En de enorme droge zomer 2018 kende ook zo zijn gevolgen. Het CDA vindt dat waterschappen samen met gemeenten en provincie het voortouw moeten nemen om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen.

- Het CDA wil de grondstoffen uit afvalwater herbruiken. In afvalwater zitten veel grondstoffen. Die kunnen een goed alternatief vormen voor grondstoffen en energie uit de bodem.
- Het Hoogheemraadschap van Delfland wil in 2030 energieneutraal zijn.

2. CDA gaat zorgvuldig om met haar financiën en de waterschapsbelasting.

Een waterschap is de meest efficiënte overheid. Dat moet zo blijven. CDA blijft staan voor betaalbaarheid van waterschapstaken en lage lasten voor inwoners. Dat krijgt een keerzijde, als je teveel op betaalbaarheid en goedkoopste oplossing focust; dan loop je het risico dat je op termijn werk niet goed meer kunt doen. Sober en doelmatig blijft dus het devies.

3. De eeuwenoude noodzaak tot samenwerken tussen samenleving, natuur, bedrijvigheid, landbouw, stad, recreatie en bewoning blijft.

Het Hoogheemraadschap van Delfland stelt zich duidelijk en zichtbaar op in de samenleving. De tijd dat het waterschap in de luwte kon blijven opereren, is voorbij. Het waterschap als zodanig hoeft niet te concurreren met fysieke opgaven van gemeenten of rijk, maar kan deze aanvullen.

Samenwerking met alle relevante partners is efficiënter en effectiever. Zolang de focus gericht is op de lange termijn, kijken we ook naar onconventionele vormen van samenwerking. De aandacht van het waterschap ligt op de glastuinbouw, de stad, het platteland, bedrijvigheid, recreatie en de natuur. Het is niet of-of, maar en-en. Ieder gebied kent eigen kenmerken. Voor de verbinding tussen deze thema's, wil het CDA kennis en kunde voor waterbeheer in het stedelijk gebied verstevigen. Het CDA koestert het culturele erfgoed van de waterschappen. (<https://www.hhdelfland.nl/over-ons/cultuurhistorisch-erfgoed>.)

4. De bestuursstijl van het waterschap is open en naar buiten gericht.

Wat goed is voor de samenleving, is ook goed is voor het individu, vindt CDA. Dat betekent voor het waterschapswerk dat zij altijd in samenspraak met betrokkenen en de omgeving haar taak wil invullen en veranderingen aan wil gaan. Bijvoorbeeld door als waterschap de waterveiligheidsopgave te schetsen en de ruimtelijke inpassing vervolgens met de omgeving te ontwerpen. Communicatie met directbetrokkenen vinden we als CDA belangrijk. Medewerkers en bestuurders van het Delfland zijn ambassadeurs van het waterschapswerk. Zij dragen uit wat het waterschap doet, waar wij voor staan en wat de doelen zijn.

Het CDA wil dat het waterschap samen met de omgeving haar taak oppakt. Alleen dan kun je rekening houden met de vele karakteristieken van het gebied, zoals duinen en duiken, glastuinbouw en veenweide, steden en dorpen. Ieder gebied heeft zijn eigen waarden.

Daar waar bewoners en bedrijven taken zelf kunnen oppakken, wil het CDA dat stimuleren. Te veel pampieren is niet altijd goed. Participatie en initiatieven gaan we stimuleren en faciliteren.

Water over de grens

Water trekt zich niets aan van landsgrenzen en Nederland heeft als benedenstrooms gelegen land bij uitstek belang bij een aanpak van waterproblemen op het niveau van grensoverschrijdende stroomgebieden.

Schoon water in de grensoverschrijdende rivieren en waterlopen, hoogwaterbescherming voor Nederlandse burgers in de regionale riviersystemen, maar ook de uitdagingen van de klimaatverandering zijn onderwerpen die de waterschappen met de Duitse en Belgische

partners verder op moeten pakken. Denk hierbij aan het waarborgen van veiligheid en voorkomen van overlast bij hoogwatersituaties zoals deze zich de afgelopen jaren regelmatig hebben voorgedaan.

De toenemende perioden van droogte en watertekorten vragen om nieuwe oplossingen en een gebiedsgerichte aanpak op stroomgebiedsniveau, waarbij de grens geen belemmerende factor mag zijn.

Internationale samenwerking

De waterschappen delen de eigen kennis en expertise ook met andere landen om het waterbeheer aldaar op orde te krijgen. Ze worden hierin financieel ondersteund door het Rijk. De waterschappen leren hier ook zelf van en vergroten zo de eigen innovatiekracht. Voor medewerkers is het een kans om nieuwe ideeën en ervaringen op te doen, waar het Delfland weer van profiteert. Het maakt het Delfland tot een aantrekkelijke werkgever.

CONCEPT

2. Veilig water

Delfland zet veiligheid voorop. Voorkomen of beperken van de gevolgen van overstromingen en is prio 1. Dat kan de komende jaren met dijkverzwaringen en meer natuurlijke inrichting van het landschap, waarin water kan worden vastgehouden of zonder grote gevolgen kan overlopen. Veiligheid voor de inwoners blijft hierbij te allen tijde het uitgangspunt.

CDA wil werken aan een veerkrachtig en robuust watersysteem dat de gevolgen van klimaatverandering, zeespiegelstijging en bodemdaling aan kan.

Delfland beheert ruim [????] km aan dijken, duinen en kades. Die moeten op orde blijven of versterkt. Hierbij is het Deltaprogramma Waterveiligheid uitgangspunt. Veiligheid voor mensen en dieren die achter de dijk wonen en leven. Veilige dijken zijn ook van groot economisch belang. Dijkversterking in combinatie met meer ruimte voor water en het benutten van meekoppelkansen voor andere functies, zoals wonen, recreatie en natuur. Het CDA wil de bewoners optimaal betrekken bij de inrichting van het gebied. We zijn daar al mee begonnen. De dijk is van ons allemaal!

Mede door toenemende stormen is de natuurlijke uitstroom via de rivieren niet meer voldoende gegarandeerd. De capaciteit van de uitwaterende sluizen en gemalen moet Delfland waar nodig hierop aan te passen.

Bij het uitvoeren van het oevers- en kadenprogramma willen we de Kaderrichtlijn Watermaatregelen (KRW) en het recreatief medegebruik zo veel mogelijk combineren, onder die voorwaarde dat iedere betrokken partij haar eigen financiële verantwoordelijkheid neemt. We leven in één van de veiligste rivierdelta's ter wereld en dat willen we graag zo houden.

Dit betekent concreet:

- Het waterschap werkt actief aan het waterbewustzijn van de bewoners en andere belanghebbenden.
- Bij het oevers-en kaden programma worden KRW-inrichtingsmaatregelen en recreatief medegebruik benut.
- Met andere overheden inzetten op het voorkomen van blauwalg om zo kwaliteit zwemwater in hete zomers te maximaliseren.
- De watersystemen worden kosteneffectief, robuust, veerkrachtig, klimaatbestendig en ecologisch verantwoord ingericht.
- Maximaal inzetten op innovatieve technieken bij dijkversterking.
- Vanwege de verwachte zeespiegelstijging heeft de hoogte en sterkte van de primaire dijken de hoogste prioriteit.
- Het CDA wil verder investeren in het bufferen en gecontroleerd vasthouden van (zoet)water. Dit kan door het creëren van voldoende berging van water. Ook dijken van de rivieren, kanalen en waterpartijen in stedelijk gebied zullen hiertoe verder moeten worden verzaamd. Een aandachtspunt is ook het op diepte houden van de watergangen door bijvoorbeeld het baggeren voor een goede afstroming van het water. Baggeren in combinatie met het in stand houden van de vaarfunctie heeft daarbij onze voorkeur.
- Het CDA vindt het van groot belang dat de calamiteitenprogramma's en -scenario's voor waterveiligheid en wateroverlast door de verschillende overheden up-to-date worden gehouden en regelmatig worden geoefend.

3. Schoon water

Per dag spoel je ongeveer 130 liter water door het riool. Delfland zorgt dagelijks voor de zuivering hiervan en van het afvalwater van bedrijven. Het doel is vooral om de kosten van

het verwerken van afvalwater voor de burger verder te optimaliseren en tegelijkertijd de kwaliteit op peil te houden.

Schoon oppervlaktewater is van belang voor bewoners in de stad, voor land- en tuinbouw en voor planten en dieren. Het CDA wil een gezond leefmilieu en zet zich daarom in voor een verdere verbetering van de waterkwaliteit, met de nadruk op preventie. Verbeterde innovatieve technieken en gedragsverandering kan hierbij helpen.

Uitdaging voor de komende jaren is het sluiten van kringlopen in de waterketen en het (terug) winnen van energie en grondstoffen uit het afvalwater, evenals het verminderen van de hoeveelheid slib. Daartoe werkt het waterschap samen met anderen aan innovatieve technieken. Duurzaamheid en doelmatigheid gaan hierbij hand in hand.

'Nieuwe' verontreinigingen, zoals medicijnresten, microplastics en resistente bacteriën staan de komende jaren hoog op de agenda. Voorkomen moet worden dat deze stoffen via het afvalwater in het oppervlaktewater terecht komen. Hiertoe wordt ook in Europees verband samengewerkt want verontreinigingen in het water kennen vaak geen grenzen. Daarnaast verkennen waterschappen de mogelijkheden om met nageschakelde technieken op de zuivering medicijnresten en andere ongewenste stoffen te verwijderen. In Delfland kennen we hier al goede voorbeelden van.

Kortom: Het CDA wil dat de waterschappen blijven werken aan natuurlijk en ecologisch gezond water. Het is in ieders belang dat planten en dieren in het water kunnen blijven leven. We vinden het daarom bijvoorbeeld belangrijk om watergangen, conform de Europese kaderrichtlijn water, duurzaam in te richten en zo nodig vispassages aan te leggen. Dit zorgt, behalve voor meer waterberging, voor een grotere variatie aan flora en fauna, gezonde populaties en een gezonder milieu. Daar kunnen bewoners en recreanten vervolgens van genieten. Schoon grond- en oppervlaktewater is bovendien een duurzame bron voor de drinkwatervoorziening.

Dit betekent concreet:

- Samen met gemeenten wordt gewerkt aan een betere afstemming tussen de riolerings- en zuiveringstaak.
- Daar waar nog gemengde rioolstelsels liggen, wordt schoon regenwater (in samenwerking met gemeenten) afgekoppeld en niet langer afgevoerd naar de rioolwaterzuivering. Dit met het oog op de frequentere en heviger buien door klimaatverandering.
- Er wordt actief naar duurzame oplossingen gezocht voor afvalwater.
- Een bronaanpak ontwikkelen om medicijnresten, microplastics en resistente bacteriën uit het oppervlaktewater te houden, samen met inwoners en andere partners
- Het (terug) winnen van energie en grondstoffen uit het afvalwater.
- Met de agrarische sector werkt het waterschap samen om de emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater te verminderen.
- In stedelijk gebied worden terreinbeheerders en bewoners door het waterschap gestimuleerd om chemievrij onkruidbeheer toe te passen.
- Met de zorgsector wordt samengewerkt om de hoeveelheid medisch/chemisch afval dat in het afvalwater terecht komt te reduceren.

4. Voldoende water

Het CDA zet zich in voor een zorgvuldig gebruik van water door iedereen. Maatregelen om water vast te houden zijn nodig, evenals innovaties van watertoediening en hergebruik van water om verspilling tegen te gaan. Ook het benutten van wateropslag in de bodem en meer ruimte voor water, om zo meer ruimte te hebben voor opvang bij heftige buien en wat reserve bij droogte.

Delfland moet zich inzetten voor een goed en robuust waterbeheer om bij dreigende wateroverlast snel water af te voeren. Ook zal er meer ruimte nodig zijn voor waterberging in zowel stedelijk gebied als het buitengebied.

Meer groen (zoals groene daken) en vasthouden van water leidt tot verkoeling en kan hittestress tegen gaan. Samen met gemeenten actief oplossingen creëren en faciliteren voor reductie van verhard oppervlak in de bebouwde omgeving.

Het CDA vindt dat het recreatief medegebruik moet worden benut en gestimuleerd, zodat allereerst bewoners plezier beleven aan het water. Dit wordt onder andere in overleg met de belangenverenigingen (sportvissers, gildes en recreatievaart) vastgelegd en uitgevoerd, zodat iedereen kan genieten van onze watergangen en plassen. En weet waar hij of zij zich aan te houden heeft.

Delfland werkt mee aan het op peil houden van de drinkwatervoorziening en het beschermen van de drinkwatervoorraad in de ondergrond. Om de economische en ecologische waarde van de gronden in de kustgebieden te behouden, zetten we ons in om de verzilting tegen te gaan. Deze neemt toe door de zeespiegelstijging en bodemdaling. Voldoende beschikbaarheid van zoet water is van essentieel belang voor de agrarische sector in onze delta. Goe samen werken met Rijkswaterstaat is hiertoe een randvoorwaarde.

Exoten

Door import en gebruik in particuliere vijvers verstoren exoten steeds meer het ecosysteem in het oppervlaktewater. Exoten belemmeren de water aan- en afvoer, ondermijnen de dijken en verstoren het recreatief gebruik van het oppervlaktewater. Vroegtijdige signalering en aanpak is nodig om de gevolgschade te voorkomen en de kosten te beperken.

Industrie

Verskillende bedrijfstakken maken gebruik van oppervlaktewater voor hun productieproces. Hiervoor is voldoende en schoon water een randvoorwaarde. De kwaliteit van het gezuiverde water van de rioolwaterzuiveringen kan door geavanceerde procesregelingen steeds beter worden beheerst. Hierdoor is het ook steeds beter geschikt als industriewater.

Dit betekent concreet:

- Bij inrichting van stedelijk gebied dient aandacht te zijn voor tijdelijke opslag van water in de vorm van aanleg van waterpleinen en verlaagde aanleg van de straat.
- Verdroging van natuurgebieden willen we tegengaan door meer vasthouden van water en beter omgaan met stuwen in het gebied.
- Om hittestress tegen te gaan is meer ruimte voor water en groen in het stedelijk gebied nodig, wat als neveneffect ook de leefbaarheid en noodzakelijke berging van water heeft.
- Het gebruik van groene daken en waterbergingen in woonomgevingen stimuleren.
- Het stimuleren van recreatief medegebruik.
- Gevolgschade door exoten te beperken door een vroegtijdige aanpak te ontwikkelen, te werken aan bewustwording van dit probleem bij het grote publiek en een verbod op import en handel van exoten o.a. via detailhandel.
- Samen met gemeenten, provincies en het Rijk ervoor zorgdragen dat er, ook in periodes van grote droogte, voldoende zoet water beschikbaar is voor de land- en tuinbouw in de regio.

5. Betaalbaarheid en organisatie

Het CDA wil dat er doelmatig en verantwoord met uw geld wordt omgegaan. Dat betekent dat we transparant willen zijn: wat geven we waaraan uit? Dat moet voor iedereen zichtbaar zijn. Rekeningen mogen niet worden doorgeschoven naar toekomstige generaties. Als de inkomsten niet toereikend zijn om alle plannen te betalen, zullen ambities moeten worden bijgesteld, getemporiseerd of soberder uitgevoerd. Maar nooit ten koste van de veiligheid en waterkwaliteit.

Het CDA is gebrand op een doelmatig, doeltreffend en rechtmatig handelend bestuur. Dit geldt uiteraard voor de gehele organisatie. Transparantie en verantwoording zijn daarbij leidende begrippen.

Het CDA staat achter de intentie om de belastingbeginselen dat de gebruiker en diegenen die de kosten veroorzaken, betalen, beter toe te passen. Aanpassing moet leiden tot een betere ondersteuning om uitdagingen als klimaatverandering, energietransitie en circulaire economie verder te brengen.

Dit betekent concreet:

- Bij investeringen durven waterschappen nieuwe waarden te ontwikkelen, bijvoorbeeld door een rioolwaterzuiveringstaak te zien als bron voor grondstoffen en energie (circulaire economie). Wij schuwen discussies over een verdienmodel voor waterschappen hierin niet. Daar waar dit door wet- en regelgevingen beperkt wordt, zoekt het CDA de landelijke overheid op om dit te veranderen.
- Om voldoende investeringen te kunnen blijven doen moet er constant gestreefd worden naar hogere efficiëntie en kostenbesparing. Het CDA vindt dat er zuinig met middelen moet worden omgegaan (ook als die middelen van andere overheden komen).
- Lastenverzwaring en tariefstijging moet zoveel mogelijk beperkt worden, al is een discussie hierover nooit te voeren zonder de vraag te stellen welke kerntaken het waterschap moet uitvoeren.
- Solidariteit staat hoog in het vaandel, maar ook dat de kostenveroorzaker zelf betaalt.
- Vanuit de gedachte 'meer samenleving, minder overheid' werken we aan een efficiëntere organisatie, waarbij aansluiting met de samenleving centraal staat.
- Door de koppeling met andere projecten in de openbare ruimte, 'werk met werk' maken, zorgt Delfland voor kostenreductie en toename van de kwaliteit van de leefomgeving.
- Om het voorziene tekort aan technisch personeel het hoofd te bieden, wil het CDA stevig inzetten op een kennisintensieve en uitdagende sector, dit te bereiken door het aanbieden van een opvolgende ontwikkelingslijn in de watersector.

6. Duurzaamheid

Het CDA is voor duurzaam waterbeheer. Waterschappen zetten zich actief in voor het behoud van grondstoffen en schoon water in een gezonde natuur met voldoende biodiversiteit. Beheren en beheersen zijn niet voldoende. Om een betere samenleving achter te laten, zijn inspanning, creativiteit en innovatie nodig.

Uitgangspunten daarbij zijn een optimale balans tussen mens, aarde en het profijtbeginsel, met de nadruk op de circulaire economie en behoud van grondstoffen.

Het CDA zet door onderzoek en de toepassing van nieuwe technieken in op terugwinning van grondstoffen. Bij de huidige wijze van zuiveren gaan belangrijke grondstoffen verloren, zoals fosfaat en stikstof. Daarnaast zijn bio plastic en cellulose stoffen die kunnen worden teruggewonnen en hergebruikt als grondstof. Alles is gericht op het volledig circulariteit van het Hoogheemraadschap van Delfland.

De waterschappen leveren een belangrijke innovatieve bijdrage aan de energietransitie. Al meer dan 40 jaar gebruiken waterschappen zuiveringsslib voor het opwekken van energie door vergisting. Met deze ruime ervaring zijn verschillende zuiveringen uitgebouwd tot energiefabrieken.

Het CDA zet in op gezuiverd en schoon water dat probleemloos kan worden gebruikt door agrarische bedrijven, industrie en voor recreatie, maar vooral ook voor de bereiding van drinkwater. Door samenwerking met andere overheden, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven worden problemen gezamenlijk opgelost. Vanuit het 'Deltaplan Waterkwaliteit en zoetwater' worden vanuit de centrale overheid verschillende doelen nagestreefd, waarbij de Waterschappen een belangrijke betrokkenheid hebben.

Uit onderzoek bij zorginstellingen, rioolwaterzuiveringen en het oppervlaktewater blijkt dat er resten van geneesmiddelen en andere natuur-vreemde stoffen in het watermilieu terecht komen die niet worden verwijderd of afgebroken. De RIVM heeft aangegeven dat het watermilieu hierdoor wordt beïnvloed of zelfs wordt verstoord. Hoewel het effect op lange termijn nog moeilijk is te voorspellen, vindt het CDA dat gezamenlijk met betrokken partijen (producenten, verstrekkers, gemeenten en waterschappen) moet worden gewerkt aan oplossingen. Naast aanpak aan de bron is het toevoegen van een aanvullende zuiveringstrap bij de rioolwaterzuiveringen op zich geen discussie, echter de vraag is wanneer.

Doordat het gezuiverde water van de rioolwaterzuiveringen steeds schoner wordt en constanter is van kwaliteit, is het ook steeds beter geschikt als industriewater. Ook kan worden geconstateerd dat de industrie steeds meer water nodig heeft. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de koeling van grote datacentra. De rioolwaterzuiveringsinstallatie als (industrie)waterfabriek vindt mede daardoor steeds meer opgang.

Een aanvullende trap voor verwijdering van resten van geneesmiddelen kan in die zin ook kansen bieden voor de afzet van het gezuiverde water voor industriële toepassingen. Voor de toekomst kan dit betekenen dat de locatie van een rioolwaterzuivering mede wordt bepaald door de mogelijkheid van de afzet van het effluent aan de industrie.

Dit betekent concreet:

- Omgaan met het klimaat is de centrale duurzaamheidsopgave.
- Het CDA vindt dat 'hinderende wet- en regelgeving' nog steeds een aandachtspunt voor de legalisering van teruggewonnen producten, ook voor de handel in Europees verband. Denk hierbij ook aan het transport van voedingsstoffen naar gebieden waar deze voor de bodemvruchtbaarheid gewenst zijn.

- Het CDA vindt dat het voor de afzet van grotere hoeveelheden teruggewonnen producten afkomstig van meerdere Waterschappen voorkeur verdient samen te werken in een professionele afzet en kwaliteitsbewaking van het betreffende product. Voor de afzet van de producten zal een erkend kwaliteitssysteem en keurmerk moeten worden opgezet.
- Het CDA zet in op Waterschappen als energieleveranciers, voor het grootste deel voor eigen gebruik. Naast energiebesparing op alle Waterschapswerken wordt de opwekking en levering van duurzame energie verder geoptimaliseerd en geïntensiveerd.
- Het CDA wil door gericht personeelsbeleid medewerkers laten ontwikkelen met nieuwe technieken en technologie.
- Dat Waterschappen 'Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen' is voor het CDA vanzelfsprekend.

Samengevat

moet het Hoogheemraadschap van Delfland straks als het aan het CDA ligt, de volgende speerpunten realiseren:

1. In 2023 moeten minimaal 25 % van de wijken in het stedelijk gebied voorzien zijn van meetapparatuur voor het oppervlakte water. Zo kunnen gemeenten en waterschappen ook in steden en dorpen beter meten waar wat wordt geloosd.
2. Alle bewoners van het gebied moeten in 2023 weten dat je geen frituurvet in de wc pot of in het aanrecht moet lozen. Iedereen moet weten hoe je dit dan opvangt en waar je het vervolgens laat. Het voorlichtingsmateriaal zal begrijpelijk zijn voor laaggeletterden en anderstaligen.
3. Over 4 jaar weet minimaal 25% van de bewoners wat een waterschap is en wat de belangrijkste taak is. Al het voorlichtingsmateriaal zal begrijpelijk en helder zijn voor iedereen.
4. Varen is een leuke en makkelijke manier om mensen het watersysteem te laten ervaren. Delfland gaat in ieder geval met 3 gemeenten gezamenlijk baggeren om varen beter mogelijk te maken. Zo maak je werk met werk. Waar mogelijk worden routes opengesteld om te varen.
5. Delfland wil over 4 jaar de hoeveelheid medicijnresten in het oppervlaktewater met 5% terug gedrongen hebben. Dit is gezien de vergrijzing een behoorlijke opgave. Dit gebeurt met techniek, voorlichting en gedragsverandering. Delfland werkt dan volledig samen met de relevante zorgverleners en betrokken organisaties.
6. Een aantrekkelijke woonomgeving nodigt uit tot bewegen en leidt tot een gezonder bestaan en minder medicijngebruik. Delfland zit actief aan de tafels waar wordt gewerkt aan de inrichting van de leefomgeving. Voldoende wateropvang en groen hoort hierbij. Daarmee spelen wij meteen in op de klimaatverandering.
7. De zwemwaterkwaliteit in bijvoorbeeld de Krabbeplas, de Dobbeplass en het Delftse Hout is over 4 jaar met 25 % verbeterd. Wij willen dat mensen kunnen zwemmen en genieten van het water.

8. Door klimaatverandering zijn waterschappen verplicht hun dijken hier en daar te versterken. Dat kan betekenen dat sommige bewoners en bedrijven geconfronteerd worden met een hogere kade of dam in hun achtertuin. Delfland gaat in gesprek met deze bewoners om gezamenlijk te werken aan een inpasbare oplossing.
9. Delfland werkt samen met het rijk, bedrijfsleven en de Unie van Waterschappen om meer mensen hun tuin te laten vergroenen. Dit is belangrijk om hoosbuien op te vangen. De riolen kunnen het niet alleen aan en overstort vanuit de riolen willen we immers zo veel mogelijk voorkomen. Een groene tuin helpt om hoosbuien op te vangen, zodat er minder water naar het riool stroomt. Acties met bijvoorbeeld tuincentra helpen bewoners om de tuin te vergroenen. In 2023 doet 95 % van de tuincentra binnen Delfland hier aan mee.
10. Gezamenlijke zuivering van afvalwater door tuinders wordt gestimuleerd. Het huidige initiatief in Hoek van Holland volgt Delfland nauwkeurig en werkt hierin samen. Wanneer over 2 jaar blijkt dat deze methode succesvol is, krijgen alle tuinders die in een gebied liggen waarin gezamenlijk zuivering mogelijk is, de gelegenheid zich hierbij aan te sluiten.
11. In 2023 heeft het hoogheemraadschap van Delfland actief meegewerkt aan de toepassing van 5 innovatieve producten of projecten om klimaatverandering op te vangen, bij te dragen aan de waterkwaliteit, Delfland veiliger te maken voor de 1,2 miljoen inwoners, de recreatie op of in het water te bevorderen, energiezuiniger te werken of de grondstoffen uit het afvalwater te hergebruiken.

[Feiten en cijfers invoegen]

.....